

Myönnyttelyn käytänteitä

Erimielisyys ja yhteisymmärryksen rakentaminen vuorovaikutuksessa

JARKKO NIEMI

Väitöksenalkajaisesityelmä Helsingin yliopistossa 27. maaliskuuta 2015

Myönnyttely on sana, jonka kaiku ei ole pelkästään positiivinen. Arkikielessä se liitetään usein voima-asetelmaan, jossa heikompi tai itsensä heikommaksi tekevä osapuoli taipuu vahvemman tahtoon. Sillä kuvataan toisen miellyttämiseen pyrkivää toimintaa, oman näkökannan puolustamatta jättämistä ja toimeen tarttuvan suoraselkäisyyden vastakohtaa. Internet-haku sanalla *myönnyttely* löytää esimerkiksi toimintaohjeen ”kannattaa vaatia, kokeilla, uskoa itseensä ja vaikuttaa itseä koskeviin asioihin myönnyttelyn sijaan. Kukaan maailman vaikutusvaltaisimmista naisista ei ole hymyilemällä ja niauksilla paikkaansa saanut”.

Toisaalta myönnyttelyn voi hahmottaa edellä kuvatusta poikkeavasti tasapainoiluksi harmaalla alueella kahden ääripään eli samanmielisyyden ja erimielisyyden välillä. Esimerkiksi ehdotukseen vastattaessa se ei tarjoa vain myönteistä *kyllä*-vastausta, muttei myöskään pelkästään kielteistä *ei*-vastausta. Se on jotakin näiden ääripäiden väliltä tai molemmat yhtä aikaa. Myönnyttely siis suuntautuu kahtaalle, sillä se osaltaan paitsi tukee toisen puhujan näkökantaa myös asettuu sitä vastaan.

Sanalla *myönnyttely* on myös yhteiskunnallis-poliittinen merkitys. Se liittyy 1950-luvulla alkaneeseen ja Neuvostoliiton hajoamiseen vuonna 1990 ulottuvaan niin kutsuttuun suomettumisen ajan politiikkaan. Syksyllä 1958 Suomi esimerkiksi muutti demokraattisesti valitun hallituksensa kokoonpanoa Neuvostoliiton painostuksen vuoksi. Toisaalta myönteily ei ollut vain taipumista. Valtiotieteen tohtori Jukka Tarkka kirjoittaa teoksessaan *Karhun kainalossa* (2012) presidentti Paasikiven omaksumasta *kyllä mutta* -taktiikasta, jota hän hyödynsi vastatessaan Neuvostoliiton ohjaileviin viesteihin.

Yksi esimerkki tästä taktiikasta on vuodelta 1954. Silloin Neuvostoliitto kutsui Euroopan valtiot suureen turvallisuuskokoukseen. Kutsu sisälsi ajatuksen Euroopan kol-

lektiivisen turvallisuusjärjestelmän luomisesta. Ajatus todettiin Suomessa mahdolliseksi hyväksyä. Samaan hengenvetoon huomattiin, ettei kutsusta voitaisi kieltäytyäkään. Paasikiven johdolla muotoiltiin vastaus, jossa Suomi kiitteli Neuvostoliiton aloitetta ja lupasi harkita sitä myönteisesti. Samalla vastauksesta poistettiin maininta Euroopan kollektiivisesta turvallisuudesta. Myönteiseen muotoon sisällytetty torjuva kanta oli menestys. Neuvostoliiton ulkoministeri Molotov hyväksyi – viivytelyn jälkeen – suomalaisten luonnoksen sellaisenaan.

Seitsemän vuotta myöhemmin eli vuonna 1961 Suomi hyödynsi samaa *kyllä mutta* -taktiikkaa niin kutsutun noottikriisin ratkaisussa. Nootti oli kutsu sotilaallisiin yya-neuvotteluihin Länsi-Saksan ja sen liittolaisten muodostaman uhan perusteella. Moskovan aitoon neuvotteluhaluun ei kuitenkaan uskottu, vaan kutsua pidettiin avoimena painostuksena. Ulkomaiset lehdet laativat nekrologeja itsenäiselle Suomelle. Ainoaksi mahdollisuudeksi nähtiin suostuminen konsultaatioon, jonka arveltiin sisältävän vaatimuksen tukikohtien perustamisesta Suomen maaperälle.

Siperiassa käymässä neuvottelussa presidentti Hruštšovin kanssa presidentti Kekkonen osoitti, että vaikka konsultaatio sinänsä olisi täysin mahdollinen ja toteutettavissa, se ei olisi Neuvostoliiton oman edun mukaista. Se nimittäin lisäisi sotapsykoosia Skandinaviassa. Hruštšov suostui siirtämään konsultaatiota toistaiseksi, tarkemmin määrittelemättömään ajankohtaan. Tähän lopputulokseen päästiin neuvottelutaktiikalla, joka ei uhmannut Neuvostoliittoa, vaan toimi yhteisymmärryksessä sen kanssa.

Väitöstutkimukseni otsikko on *Myönnyttelyn käytänteitä*. Tutkimuksessa käsittelen myönnyttelyä laajojen yhteiskunnallisten näkökulmien sijasta ihmisten välisen arki-sen vuorovaikutuksen mikrotason toimintana. Tarkoitan myönnyttelyllä toisen puhujan näkökannan varovaista tai osittaista tukemista, johon liittyy vihje erimielisyydestä tai jota seuraa erimieliseksi tulkittavissa olevan näkökannan esitys.

Tutkimuksessani sovellan keskusteluanalyysin metodia, ja sen aineistona olen käyttänyt ystävien ja sukulaisten välisiä nauhoitettuja puheluita ja videoituja kasvokkai keskusteluita, institutionaalisia vuorovaikutustilanteita esimerkiksi parturikampaamoista ja Kelan asiointitilanteista sekä lisäksi internetin keskustelupalstojen keskusteluita ja chat-keskusteluita. Aineistoilla on keskenään monia eroja, mutta yhteistä niille on, että kyse on spontaanista vuorovaikutuksesta, jonka tallenne mahdollistaa myönnyttelyksi kutsumani sosiaalisen toiminnon ja siinä käytettyjen kielen rakenteiden yksityiskohtaisen tarkastelun.

Otsikossa mainitulla käytänteellä tarkoitan puhujien tuntemaa ja hallitsemaa vakiintunutta tapaa toimia tietyssä vuorovaikutuksen tilanteessa. Vakiintuneeseen tapaan liittyy puhujien aiempien vuorovaikutuskokemustensa perusteella ennalta tuntema kielen ilmaus, eräänlainen *kyllä mutta* -muotti. Tutkimukseni koostuu johdannosta ja neljästä tapaustutkimuksesta, joissa kussakin käsittelen erilaisia myönnyttelevästi käytettyjä kielen rakenteita. Näin ollen en käsittele myönnyttelyä sinänsä, vaan nimenomaan myönnyttelyn käytänteitä, myönnyttelevään tehtävään vakiintuneita kielen rakenteita.

Myönnyttelevästi käytettävissä olevat kielen rakenteet eivät kuitenkaan muodosta suljettua luokkaa, kuten vaikka puhetilanteessa läsnä oleviin henkilöihin viittaavat

pronominit tekevät (Seppänen 1998). Tästä syystä yksittäinen tutkimus ei voi kattaa kuin osan niistä ilmaistyypeistä, joita puhujat voivat käyttää ilmaistessaan varauksellista samanmielisyyttä ja enteilleään erimielisyyttä. Tämän tutkimuksen ensimmäisessä artikkelissa (Niemi 2010) myönnettävänä rakenteena on verbialkuinen lause tyyppi *Voihan sitä noinkin ajatella* ja toisessa (Niemi 2013) lause *voi olla* ja sen lähirakenteet, kuten *se voi olla*. Kolmas artikkeli käsittelee *voi olla että* -alkuisia puheenvuoroja (Niemi 2015) ja neljäs (Niemi 2014) *joo mut* ja *nii mut* -alkuisia puheenvuoroja. Tutkimuksessa muodostuu siis kuva myönnyttelystä sosiaalisena toimintana mahdollisuutta ilmaisevalla modaaliverbillä *voida* alkavan lauserakenteen käytön kautta. Tätä kuvaa täydentävät ja sille vertailukohdan antavat *joo mut* ja *nii mut* -alkuiset puheenvuorot.

Käsittelem tutkimiani kielen rakenteita konstruktiokieliopin (ks. Fried & Östman 2004) mukaisesti konstruktiolina, kielellisen muodon ja merkityksen kiteytyneinä yhteenliittyminä. Tutkimukseni poikkeaa kuitenkin useimmista konstruktiokielioppia soveltaneista aiemmista tutkimuksista siinä, että se käyttää aineistonaan aidon sosiaalisen vuorovaikutuksen tallenteita. Siinä esimerkiksi konstruktiokieliopille ominainen näkemys vakiintuneiden kielen ilmausten semanttisesta rikkaudesta hahmottuu tästä syystä tavanomaisesta hieman poikkeavalla tavalla.

Konstruktiokieliopin merkitysnäkemykseen liittyy kehyssenanttinen tieto. Esimerkiksi sanan *perjantai* ymmärtämiseksi on tunnettava viikon käsite, joka tässä tapauksessa muodostaa osan *perjantain* kehyssenanttisesti tiedosta yhdessä muun siihen liittyvän kulttuurisen tiedon kanssa. Sanat ja muut vakiintuneet kielelliset kokonaisuudet ovat siis merkitykseltään rikkaita.

Tässä tutkimuksessa tämä kielen merkityksen rikkaus liittyy myönnyttelevästi käytettyjen ilmausten vuorovaikutukselliseen käyttöön ja asemaan. Nämä ilmaukset itsessään sisältävät tietoa niiden tyypillisestä käyttökontekstista ja esimerkiksi esittävät puhujien välisen suhteen tietynlaiseksi. Toisaalta ne luovat odotuksen siitä, miten vuorovaikutus jatkuu. Odotus vuorovaikutuksen jatkosta voi käydä ilmi jo kielellisen rakenteen nimityksestä. Esimerkiksi niin kutsutuissa *joo mut* ja *nii mut* -lausumissa myönnettävää partikkelia *joo* tai *nii* seuraa *mutta*-alkuinen puhejakso, jossa puhuja esittää toisenlaisen näkökannan puheenalaiseen asiaan.

Tutkimukseni keskeisiä ajatuksia on, että myönnyttelevästi käytetyt kielen rakenteet kantavat mukanaan tietoa myönnyttelevästä toimintasarjasta. Tämän kolmiosaisen toimintasarjan ensimmäinen osa on väite tai muu todettu asiointi, toinen sen päteväksi tai mahdolliseksi esittävä myönnytys ja kolmas erimieliseksi tulkittavissa olevan näkökulman esitys. Näytän, että keskustelijat kykenevät ennakoimaan, että lausuman, kuten *voihan se olla*, käyttäjä on luultavasti esittämässä seuraavaksi erimielisyyttä. Näin ollen keskustelijat osaavat ennakoita ja suuntautuvat myönnyttelevän toimintasarjan vaiheittaiseen rakentumiseen jo myönnyttävästi käytetyn kielen rakenteen, kuten *voihan se olla*, perusteella. Kielellinen muoto on siis kietoutunut kehyssenanttiseksi hahmottuvan tiedon kautta sosiaaliseen toimintaan ja sen toimintasarjoihin.

Tutkimuksessani myönnyttelyyn siis liittyy varauksellisen tai osittaisen samanmielisyyden ilmaus tai myönnytyksestä seuraa erimielisyyden osoitus. Tämän takia tutkimallani ilmiöllä on yhteys niin samanmielisyyden kuin erimielisyyden osoituksiin:

samanmielisyyteen sen liittää vähintään näennäinen samanmielisyyden osoitus, erimielisyyteen vähintään vihjattu varauksellisuus. Osoitan kuitenkin, että myönnytyksen esittämisellä ennen tai ilman erimielisyyden ilmausta on eri tehtävä kuin saman- ja erimielisyyden esityksillä.

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että keskustelussa tehtäviä samanmielisyyden osoituksia voi seurata uusia samanmielisyyden osoituksia. Saavutettu samanmielisyys puolestaan mahdollistaa puheenaiheen vaihtumisen. Sen sijaan erimielisyyden osoituksen jälkeen topiikki tai toimintalinja yleensä jatkuu: puhujat voivat esimerkiksi puolustaa omaa näkökantansa tai tinkiä siitä kohti toisen esittämää erimielistä näkökantaa.

Toisin kuin erimielisyyden osoitus myönnytys ilmaisee vähintäänkin näennäisesti samanmielisyyttä. Tästä syystä myönnytyksen vastaanottajat eivät tingi näkökannastaan kohti myönnyttelijän näkökantaa tai luovu aiemmasta näkökannastaan, kuten erimielisyyden esityksen vastaanottajat saattavat tehdä. Toisaalta toisin kuin samanmielisyyden osoitusta myönnytystä ei seuraa toisia samanmielisyyttä ilmaisevia vuoroja, kuten *aivan*. Pikemminkin myönnyttelijä pyritään vakuuttamaan oman näkökannan oikeellisuudesta. Myönnytyksen jälkeisessä vuorossa toinen puhuja saattaa tarjota perustelun sille, miksi hänen näkökantansa on oikea. Myönnytyksen esittämisellä on siis vuorovaikutuksessa omat tehtävänsä ja seuraamuksensa, jotka poikkeavat sitä muistuttavista samanmielisyyden ja erimielisyyden osoituksista.

Neljässä tapaustutkimuksessani piirtyy monipuolinen kuva myönnyttelystä vuorovaikutuksen toimintona. Ensimmäisessä artikkelissa (Niemi 2010) käsittelem lausemuotoisten myönnytysten, kuten *Voihan sitä olla tuotakin mieltä* ja *Sopiihan sitä yrittää*, käyttöä. Osoitan, että myönnyttelyllä on kaksi toisistaan erotettavissa olevaa funktiota: yhteisymmärryksen rakentaminen ja asenteellisen erimielisyyden ilmaiseminen. Käyttöjen ero liittyy paitsi myönnyttelevän lauserakenteen eroon myös puhe-tilanteeseen. Verbimuodon *voihan* hallitsevat myönnyttelevät lauseet suuntautuvat kahden puhujan välisessä tai sellaiseksi esitettävässä keskustelussa yhteisymmärryksen rakentamiseen ja pyrkivät osoittamaan, että asiaintilaa voidaan tarkastella myös toisenlaisesta näkökulmasta. Sen sijaan verbinmuotojen *saahan*, *sopiihan* ja *passaahan* hallitsevat lauseet ilmaisevat asenteellista erimielisyyttä monen puhujan välisissä vuorovaikutustilanteissa, kuten internetin keskustelupalstoilla ja eduskunnan täysistunnoissa. Asenteellista erimielisyyttä ilmaiseva puhuja pyrkii myönnyttelevällä lauseellaan, kuten *Passaahan sitä pohdiskella kaikenlaisia asioita*, kääntämään koko yleisön myönnytteltävää näkökantaa vastaan.

Toisessa artikkelissa (Niemi 2013) käsittelem verbien *voida* ja *olla* varaan rakentuvien *voi olla* -lausumien käyttöä vastauksissa toteamuksiin ja vaihtoehtokysymyksiin. Artikkelissa osoitan, että myönnyttelyn tehtävässä on hienovaraista variaatiota sen suhteen, ilmaiseeko myönnyttelijä itsenäistä tietämystä puheenaiheesta vai ei, onko myönnyttelijä kutsuttu esittämään arvionsa puheenaiheesta vai ei ja kuinka selvästi myönnyttävä rakenne enteilee erimielisyyttä. Esimerkiksi toisilleen läheiset lauseet *voi olla* ja *se voi olla* eroavat toisistaan siinä, että *voi olla* -lauseen puhuja ilmaisee toisesta puhujasta riippumatonta tiedollista pääsyä puheenaiheeseen ja hänet on kutsuttu esittämään näkemyksensä siitä, kun taas *se voi olla* -lauseen puhuja ilmaisee edellistä

puhujaa heikompaan tiedollista pääsyä puheenaiheeseen. Hän saattaa ilmaista arvionsa asiointilan todenperäisyydestä omasta aloitteestaan ja ilman, että tuolle arviolle olisi luotu odotus edeltävässä kontekstissa. Tästä johtuen *se voi olla* -lause enteilee myös selvemmin erimielisyyttä kuin *voi olla* -lause.

Kolmas artikkeli (Niemi 2015) osoittaa, että *voi olla että* -alkuisen yhdyslauseen myönnyttävä käyttö eroaa itsenäisen *voi olla* -lauseen käytöstä myönnytyksen vuorovaikutuksellisen aseman perusteella. Siinä missä itsenäinen *voi olla* -lause esitetään vierekkäisenä myönnyteltävälle näkökannalle, *voi olla että* -alkuisen yhdyslauseen puolea johonkin kauempaan kuin edeltävässä puhetoiminnossa esitettyyn näkökantaan ja myöntää sen mahdolliseksi. Näin ollen myönnytyksen sekventiaalinen asema, sen esittäminen välittömästi tai viivästyneesti vaikuttaa myönnytyksen kielelliseen muotoiluun. *Voi olla että* -alkuisen yhdyslauseen vastaavassa puheenvuorossa ilmaisee myös itsenäistä *voi olla* -lausetta vahvempaa sitoutumista siihen, että puheenalainen asiointila pitää paikkansa. *Voi olla että* -alkuisesta yhdyslauseesta käytetäänkin usein vahvistamaan, että jokin toisen puhujan esittämä asiointila saattaa todella pitää paikkansa.

Neljännessä artikkelissa (Niemi 2014) esitän eroja *joo mut* ja *nii mut* -alkuisen myönnytyksen välillä. Osoitan, että *joo mut* -alkuisen lausuman puhuja pyrkii sulkemaan ainakin jonkin osan toisen puhujan toimintalinjasta, kun taas *nii mut* -alkuisen lausuman puhuja jatkaa jotakin käynnissä olevaa toimintalinjaa. *Joo mut* -puhujasta myöskin esittää, että keskustelijoiden väliset näkökulmat puheenalaisen asiaan poikkeavat toisistaan. Sen sijaan *nii mut* -puhujasta esittää, että edellisen puhujan näkökanta sisältyy hänen omaan näkökantaansa, mutta että jälkimmäinen on laajempi ja huomioi asiasta sellaisia puolia, joita toinen puhuja ei huomii.

Joo mut ja *nii mut* -alkuisia puheenvuoroja käsittelevässä artikkelissa (Niemi 2014) esitän myös, että suomessa tehdään partikkelien *joo* ja *nii* välisen sananvalinnan kautta eronteko sellaisten funktioiden välillä, joihin saksan ja tanskan leksikaalisesti vakioissa *ja aber* tai *ja men* -lausumissa käytetään – Jakob Steensigin ja Birte Asmußin (2005) mukaan – prosodisia keinoja. Kun saksan tai tanskan myöntävä partikkeli *ja* ja sitä seuraava *aber* tai *men* -alkuisen lausuma tuotetaan yhtenäisen sävelkulun sisällä, lausumien tehtävä vastaa usein suomen *joo mut* -alkuisia lausumia. Kun partikkeli *ja* ja sitä seuraava *aber* tai *men* -alkuisen lausuma tuotetaan erillisissä sävelkulun kokonaisuuksissa, lausumien tehtävä muistuttaa pikemminkin suomen *nii mut* -lausumia. Täysin aukoton tämä suomen sananvalinnan ja saksan sekä tanskan prosodisen muotoilun välinen yhteys ei toki ole, ja esimerkiksi Beatrice Szczepek Reed (2015) on sittemmin osoittanut, että saksan yhdeksi intonaatioyksiköksi integroituneella *jaber* -alkuisella lausumalla on suomen *nii mut* -lausetta muistuttavaa käyttöä puhujan palatessa johonkin aiemmin sanomaansa.

Neljä tapaustutkimustani mahdollistavat myönnyttelvien rakenteiden keskinäisen vertailun. Esimerkiksi lausemyönnytyksen, kuten *voihan se olla*, ja partikkelilla tehtävän myönnytyksen, kuten *joo* tai *nii*, välillä on useita eroja. Yksi niistä liittyy siihen, että lausemuotoisella myönnytyksellä puhuja voi irrottautua myönnyteltävän sanatarkasta hyväksymisestä. Lause mahdollistaa väitteen modifoinnin ja esimerkiksi arvion *hyvä* korvaamisen arviolle *ihan kiva*. Partikkelimyönnytys sen sijaan koskee edeltävää puheenvuoroa sellaisenaan, eikä se mahdollista väitteen modifointia. Tästä joh-

tuen partikkelimyönnytystä *joo* tai *nii* ei käytetä, kun puhuja käsittelee toisen esittämän näkökannan totuusarvoa. Pikemminkin niitä käytetään, kun puhuja esittää toisen puhujan näkökannan seuraukset erilaisiksi kuin toinen puhuja mahdollisesti ajatteli. Näin ollen lauseeseen *vaik se on arvostettu koulu* vastaava *joo mut se ei tienny sitä sit viel sillon* ei käsittele koulun asemaa mahdollisesti arvostettuna tai vähemmän arvostettuna, vaan sen kannalta, miten se liittyy meneillään olevaan toimintaan; *joo mut se ei tienny sitä sit viel sillon* esittää, että puhujan mies oli puhehetkellä tietämätön koulun arvostetusta asemasta eikä hänen kouluun kohdistamaansa kritiikkiä voi siksi paheksua koulun arvostetun aseman perusteella.

Sen sijaan lausemyönnytys, kuten *voihan se olla*, käsittelee nimenomaan jonkin asiaintilan totuusarvoa. Niinpä auton moottoriongelmaa käsittelevään väitteeseen *Nyt siel on joku semmonen niitä ilmastointireikiä on tukossa* vastaava *mm. voihan se olla* käsittelee ilmastointireikien tukkoisuutta mahdollisesti totena ja myös puheenalaiset moottoriongelmat mahdollisesti selittävänä syynä. Tutkimukseni perusteella esitän hypoteesin, että jos puhuja olisi vastannut esimerkiksi *joo mut* -alkuisella lauseella, hän ei olisi käsitellyt ilmastointireikien tukkoisuutta totena tai epätotena. Pikemminkin hän olisi ilmaissut, ettei ilmastointireikien tukkoisuus olisi riittävä selitys puheenalaisille ongelmille.

Tutkimuksessani myönnyttelyn perusfunktioiksi osoittautuu sellaisen yhteisen näkökannan neuvottelu, jonka kumpikin puhuja pystyy ainakin osittain hyväksymään. Näin ollen kyseessä ei ole varsinaisesti toisen puhujan kantaan taipuva ja omasta näkökannasta luopuva toiminto, vaan ennen kaikkea neuvottelun strategia, joka muistuttaa Suomen 1950- ja 60-lukujen ulkopoliitikassaan käyttämää *kyllä mutta* -taktiikkaa. Myönnyttely voi tarjota keinon osoittaa hyväksyntää toisen puhujan näkökannalla ilman, että sen totuuteen tai toteuttamiseen kuitenkaan sitoudutaan. Myönnyttely on yksi keino, johon puhujat voivat turvautua etsiessään ratkaisua mahdollisesti ongelmalliseen vuorovaikutustilanteeseen.

Lähteet

- FRIED, MIRJAM – ÖSTMAN, JAN-OLA 2004: Construction grammar. A thumbnail sketch. – Mirjam Fried & Jan-Ola Östman (toim.), *Construction grammar in cross-language perspective* s. 11–85. Amsterdam: John Benjamins.
- NIEMI, JARKKO 2010: Myönnyttelymuotti – erimielisyyttä enteilevä samanmielisyyden konstruktio. – *Virittäjä* 114 s. 196–222.
- 2013: Tiedon rajat ja vuorovaikutus. Toteamukseen tai vaihtoehtoksymykseen vastaavat VOI OLLA -rakenteet. – *Virittäjä* 117 s. 201–241.
- 2014: Two ‘yeah but’ formats in Finnish. The prior action engaging *nii mut* and the disengaging *joo mut* utterances. – *Journal of Pragmatics* 60 s. 54–74.
- 2015: Combining clauses in interaction. The voi olla että ‘(it) may be that’ utterance in Finnish. – *Journal of Pragmatics* 70 s. 80–96.
- SEPPÄNEN, EEVA-LEENA 1998: *Läsnäolon pronominit*. Tämä, tuo ja se viittaamassa keskustelun osallistujaan. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- STEENSIG, JAKOB – ASMUSS BIRTE 2005: Notes on disaligning ‘yes but’ initiated utterances

in Danish and German. Two construction types for dispreferred responses. – Auli Hakulinen & Margret Selting (toim.), *Syntax and lexis in conversation* s. 349–373. Amsterdam: John Benjamins.

SZCZEPK REED, BEATRICE 2015: Managing the boundary between ”Yes” and ”But”. Two ways of disaffiliating with German *ja aber* and *jaber*. – *Research on Language and Social Interaction* 48 s. 32–57.

TARKKA, JUUKA 2012: *Karhun kainalossa. Suomen kylmä sota 1947–1990*. Helsinki: Otava.

Jarkko Niemi: *Myönnyttelyn käytänteitä. Erimielisyys ja yhteisymmärryksen rakentaminen vuorovaikutuksessa*. Helsinki: Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos 2015. Artikkeliväitöskirjan johdanto on luettavissa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-0603-2>.

Kirjoittajan yhteystiedot:
etunimi.j.sukunimi@helsinki.fi